

М.С. Мальований, О.З. Ковальчук, Ю.О. Малик, Н.В. Лісоцька
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИСТЕМА ТРАНСКОРДОННОГО ОБМІНУ ЕКОЛОГІЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

© Мальований М.С., Ковальчук О.З., Малик Ю.О., Лісоцька Н.В., 2006

Систему транскордонного обміну екологічною інформацією (на прикладі інформації про стан поверхневих вод) розроблено фахівцями Національного університету “Львівська політехніка” з метою впорядкування спільних дій та обміну інформацією щодо поверхневих вод між суб’єктами державної системи моніторингу довкілля та зацікавленими організаціями і установами.

System of transboundary exchange of ecological information was developed by specialists of National University “Lvivska Politechnika” based on the example of information about surface waters condition. The aim of development was to regulate common actions between subject of state system of environment monitoring.

Постановка проблеми. У суб’єктів моніторингу України накопичена значна кількість екологічної інформації. Більша її частина розрізнена, має різну якість і точність, часто не відображає реального стану природних компонентів довкілля, здебільшого вона дублюється або є недостатньою. Інформація щодо української та польської частин поверхневих вод басейну Західного Бугу не повністю уніфікована за параметрами і способами передачі.

Система обміну екологічною інформацією передбачається як інтегрована інформаційна система, що здійснює збирання, оброблення та збереження екологічної інформації для відомчої та комплексної оцінки і прогнозу стану поверхневих вод басейну Західного Бугу з метою виконання зобов’язань України з міжнародних природоохоронних угод.

Система працює на основі Положення про інформаційну взаємодію в межах басейну Західного Бугу (далі Положення...). Положення є обов’язковим для виконання усіма зацікавленими установами і організаціями на основі чинних законодавчих та нормативних актів [1, 2, 5].

Предметом розгляду Положення є моніторингова та статична інформація в межах басейну [3].

У Положенні використовуються такі терміни та скорочення [4, 6, 7]:

Моніторинг довкілля (МД) – здійснювані за певними довгостроковими програмами систематичні спостереження, аналіз та оцінка стану довкілля з метою прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо дотримання вимог екологічної безпеки.

Державна система моніторингу довкілля (ДСМД) – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

Суб’єкти державної системи моніторингу довкілля – державні органи виконавчої влади, а також підприємства, установи та організації, що належать до сфери їх управління, на які законодавчо покладений обов’язок здійснення моніторингових досліджень стану навколишнього природного середовища.

Інформаційна взаємодія в межах басейну – процес надання і отримання даних та інформації, необхідної для прийняття рішень в межах басейну.

Сторони інформаційної взаємодії в межах басейну – надавачі та отримувачі (донори та реципієнти) даних та інформації, необхідної для прийняття рішень в межах басейну.

Сторони інформаційної взаємодії безпосередні – суб’єкти державної системи моніторингу довкілля, які володіють відповідною інформацією в галузі поверхневих вод і організації – отримувачі цієї інформації.

Сторони інформаційної взаємодії опосередковані – державні, галузеві, відомчі та громадські джерела інформації, необхідної для прийняття рішень в межах басейну, а також організації і громадяни-користувачі екологічної інформації.

Регіональний центр моніторингу довкілля (РЦМД) – структурний підрозділ держуправління екоресурсів, створений з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері створення та функціонування державної системи моніторингу довкілля регіонального рівня, координації впровадження технологічного, науково-технічного, інформаційного, організаційно-методичного забезпечення обласної системи моніторингу довкілля на всіх етапах її здійснення [5].

Статична інформація – інформація, яка характеризує масові явища та процеси, що відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя.

Моніторингова інформація – постійно оновлювані результати періодичних спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля.

Аналіз та оцінка принципів взаємодії та обміну інформацією. Основними принципами інформаційної взаємодії є:

- своєчасність (за графіками) та оперативність (у разі виникнення кризової ситуації) інформування всіма сторонами інформаційної взаємодії;
- достовірність та комплексність інформації;
- безоплатність обміну інформацією між безпосередніми суб'єктами інформаційної взаємодії;
- отримання інформації від опосередкованих суб'єктів інформаційної взаємодії на запит та за окремими угодами;
- можливість доступу зацікавленої громадськості до узагальненої басейнової інформації;
- чітка координація взаємних дій.

Сторони інформаційної взаємодії в межах басейну Західного Бугу

Сторони інформаційної взаємодії безпосередні – суб'єкти ДСМД в галузі поверхневих вод та отримувачі відповідної інформації.

До опосередкованих сторін інформаційної взаємодії належать підрозділи та управління обласних державних адміністрацій, територіальні органи міністерств і відомств, органи місцевого самоврядування, водокористувачі, наукові установи та недержавні громадські організації.

Розподіл обов'язків між сторонами інформаційної взаємодії – надавачами інформації

Джерелами моніторингової інформації в межах басейну є:

- Волинська облСЕС, Львівська облСЕС (дані з якості води, що виконують районні, міські, обласні санітарно-епідеміологічні станції, мікробіологічні визначення).
- Волинський гідрометцентр (результати гідрологічних спостережень, дані про середній рівень та розрахункову витрату води на день відбору проб води, гідрохімічні визначення, вміст ЗР).
- Держуправління екоресурсів у Волинській області, держуправління екоресурсів у Львівській області (інформація щодо джерел скидів стічних вод та поверхневих вод (гідрохімічні, гідробіологічні та токсикологічні показники).
- Волинський облводгосп, Львівський регіональний відділ комплексного використання водних ресурсів Дністровського басейнового управління водними ресурсами (якість поверхневих вод у зонах і місцях їх інтенсивного використання (вміст ЗР), вміст радіонуклідів, інформація водного кадастру).

Перелік постів спостережень та показників, що на них вимірюються, встановлено Програмами моніторингу якості води басейнів Західного Бугу та Ужа/Латориці (Проект ТАСІС “Транскордонний моніторинг та оцінка якості води річок Західний Буг та Уж/Латориця”, 2001 р.), а терміни та обсяг надання інформації – Регламентом збору і обміну даними з моніторингу якості води в басейнах річок Західний Буг, Латориця і Уж між органами Мінекоресурсів, Міністерства охорони здоров'я і Держводгоспу України ((Проект ТАСІС “Транскордонний моніторинг та оцінка якості води річок Західний Буг та Уж/Латориця”, 2001 р).

Надавачі моніторингової інформації зобов'язані здійснювати відповідні моніторингові дослідження, вносити дані до бази і надавати їх у визначені терміни до РЦМД за територіальним принципом. Зміст та періодичність надання даних – згідно з додатком 3.

Місце збору та первинної обробки інформації в межах басейну Західного Бугу на території Волинської області – Регіональний центр моніторингу довкілля (РЦМД) у Волинській області, на території Львівської області – Регіональний центр моніторингу довкілля (РЦМД) у Львівській області.

Джерелами *статичної інформації* в межах басейну є:

- підрозділи та управління обласних державних адміністрацій;
- територіальні органи Міністерств і відомств;
- органи місцевого самоврядування;
- водокористувачі;
- наукові установи;
- недержавні громадські організації.

Способи передачі інформації:
моніторингової:

– в електронному вигляді, у вигляді заповнених файлів бази даних до бази даних РЦМД;
– отримана в областях басейнова інформація у вигляді оновлених файлів передається з обласних РЦМД до ЗББВУ;

статичної:

– надана на запит інформація передається в електронному та паперовому вигляді до ЗББВУ.

Отримувачі інформації

Отримувачами *моніторингової інформації* в межах басейну є:

I етап – Волинський та Львівський РЦМД.

II етап – Західно-Бузьке басейнове водне управління.

Отримувачем *статичної інформації* в межах басейну є Західно-Бузьке басейнове водне управління.

Обов'язки РЦМД:

- отримання даних від безпосередніх сторін інформаційної взаємодії;
- внесення даних до бази даних;
- первинний аналіз даних, з'ясування причин відхилень, внесення пояснень чи коректив
- передача даних до бази даних ЗББВУ.

Обов'язки ЗББВУ:

- отримання даних від РЦМД;
- внесення даних до бази даних;
- визначення потреб у статичній інформації, забезпечення її отримання шляхом подання запитів та укладення договорів з безпосередніми сторонами інформаційної взаємодії;
- внесення інформації до бази даних;
- аналіз даних та інформації, підготовка інформації для потреб басейну.

Висновки. Для успішного функціонування системи обміну екологічною інформацією (на прикладі басейну Західного Бугу) необхідно прийняти такі нормативні акти:

- Положення про порядок інформаційної взаємодії територіальних органів суб'єктів державної системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля Львівщини.

- Положення про порядок інформаційної взаємодії органів Мінприроди України та інших суб'єктів системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля у Волинській області.

- Положення про РЦМД Волинської області.

- Угода про взаємовідносини в басейні річки Західний Буг між Волинською і Львівською областями.

Для успішного функціонування транскордонної системи обміну екологічною інформацією в басейні Західного Бугу необхідно:

- прийняти ряд законодавчих, нормативних та адміністративних актів щодо фактичного управління водними ресурсами України за басейновим принципом;

- створити тристоронню Українсько-польсько-білоруську комісію з питань транскордонних вод, в рамках роботи якої розробити і затвердити систему транскордонного обміну екологічною інформацією.

1. Закон України “Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля” / ВРУ, 6.07.1999. 2. Закон України “Про державну статистику” / ВРУ, 17.09.1992. 3. Постанова КМУ № 391 від 30.03.1998 р. “Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля”. 4. Постанова КМУ № 815 від 20.07.1996 р. “Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод”. 5. Положення про порядок інформаційної взаємодії органів Мінекоресурсів України та інших суб’єктів системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля / Мінекоресурсів України: Керівний нормативний документ. – К., 2002. 6. Рекомендації щодо зіставлення даних моніторингу вод / Мінекоресурсів України: Рекомендаційний документ. – К., 2002. 7. Єдине міжвідомче керівництво по організації та здійсненню державного моніторингу вод / Мінекоресурсів України: Нормативний документ. – К., 2001.

УДК 541.49

І.І. Тхор, В.Г. Петрук, А.П. Ранський

Вінницький національний технічний університет,
Український державний хіміко-технологічний університет, м. Дніпропетровськ

ТЕХНОЛОГІЧНІ СХЕМИ РЕАГЕНТНОЇ ПЕРЕРОБКИ ПЕСТИЦИДНОГО ПРЕПАРАТУ “ФЕНТІУРАМ” ТА ЙОГО ДЕРИВАТУ ТЕТРАМЕТИЛТІУРАМДИСУЛЬФІДУ

© Тхор І.І., Петрук В.Г., Ранський А.П., 2006

Аналізуються технологічні схеми реагентної переробки тетраметилтіурамдисульфід (ТМТД) та утворення перспективних матеріалів для повторного використання в різних технічних і промислових галузях з урахуванням екологічного аспекту. Обґрунтовано та розроблено реагентну технологію вилучення ТМТД з непридатного до використання пестицидного препарату Фентіурам.

Techn.schemes of reagent recycling of TMTD and creating of prospective materials for the reuse in different technical and industrial fields are analysed in the article, taking into account ecological aspect.

Reagent technology for debarment TMTD from nonenforceable Fentiuram raticide is developed and substantiated.

Постановка проблеми. Виділений із непридатних пестицидних препаратів Тіурам та Фентіурам тетраметилтіурамдисульфід (ТМТД) активно взаємодіє з іншими хімічними сполуками, утворюючи при цьому перспективні матеріали для повторного використання в різних технічних та промислових галузях [1–3]. При цьому необхідно враховувати не лише економічний чинник (утворення нових перспективних матеріалів), але і екологічний аспект цієї проблеми – реагентну переробку непридатних сірковмістних пестицидних препаратів, що значною мірою покращує екологічний стан довкілля України.

Мета роботи – запропонувати схеми різноманітних хімічних перетворень ТМТД та його похідних в корисні до використання вторинні препарати. Обґрунтувати та розробити реагентну технологію вилучення тетраметилтіурамдисульфід(ТМТД) із непридатного до використання пестицидного препарату Фентіурам.

Аналіз досліджень технологічних схем утилізації пестицидного препарату Фентіурам. Непридатний до використання пестицид Фентіурам являє собою змішаний препарат такого складу [4]: